

CHARLES KRAUTHAMMER:

Energi och risker

Valdez-utsläppet av olja skedde nästan på dagen 10 år efter olyckan i Three Mile Island. Den kärnkraftolyckan dödade ingen men paniken som följde på den har lett till dödsstöten för den amerikanska kärnenergin.

Motståndet mot kärnkraft närs av rädsla för att ta risker. Men tanken att undvika risker genom att i stället använda kol och olja är uttryck för medveten närsynthet. De ekologiska farorna med kol och olja är enorma.

Charles Krauthammer är amerikansk journalist.

Syndabockar letas just nu i fallet med oljeutsläppet i Alaska. Det vore underbart att kunna skylla också detta på knark. Eller alkohol. Sannolikt kommer väl skulden istället att delas mellan ett trist samspel av vanliga mänskliga svagheter som slarv, bristande erfarenhet och slöhet.

Vad än den direkta orsaken är kvarstår problemet i princip. Detta behöver knappast utredas. Varje år korsar 1,2 miljarder ton olja oceanerna i tankers. Och eftersom navigation är en mänsklig konst kommer det alltid att göras mänskliga misstag. Oljeutsläpp är en förutsägbar kostnad för att driva handel. Tankers med sina besättningar slits ibland sönder och går på grund. Ju mer olja som efterfrågas, desto fler tankers och desto större risker för katastrof.

Vi vet inte var eller när utsläppen kommer att ske. Men vi vet *att* det kommer att ske utsläpp. Liksom vi vet, att om vi eldar nog med kol dödar vi sjöar och skogar, fast vi sedan inte vet exakt vilka. Detta är priset för att använda kol. Och vi vet att när man nyttjar olja, kol och andra fossila bränslen tillförs atmosfären koldioxid som ökar temperaturen kring jordklotet. Vi vet inte precis när eller hur stor höjningen blir, men väl *att* den kommer.

Detta gör att den upprördhet och det moraliserande som undantagslöst följer på sådana ekokatastrofer ter sig orimliga. Den mest sannolika följden av Valdez-utsläppet är försök att hindra fortsatt oljeutvinning från Alaska North Slope. Som om en minskning av tillgången vore ett sätt att minska efterfrågan. Som om inte den olja som nu fraktas från Valdez till Seattle kommer att ersättas av olja från till exempel Venezuela till Houston. De kari-

biska öarna har stränder som är lika nedsmutsningskänsliga som Alaska. Lösningen löser ingenting.

Det är heller ingen lösning att ge fartygets kapten och hans medhjälpare en avhyvling. Det enda sättet att minska risken för framtida spill är att minska användningen av olja och därmed minska oljefraktandet. Det finns två sätt att åstadkomma detta. Att spara och att ersätta olja.

Man kan spara genom hårdare normer för bränsleeffektivitet i bilar (i Förenta Staterna förbränns 45 procent av bränslet i motorfordon), den förra administrationen mjukade utan nämnvärda protester upp dessa normer. Man kan också spara genom en bensinskatt, något som Bush-administrationen har djupa invändningar mot. Bränslenormer höjer obetydligt bilpriserna. Bensinskatt höjer marginellt bilkostnaderna. Det anses tydligt förgräppligt.

Vad Amerika istället bevittnat är en exploderande oljeimport. I januari 1989 importerades 45 procent av oljekonsumtionen (1985 var siffran 27 procent), mer än det olycksaliga oljeåret 1979.

Det andra sättet att minska oljeberoendet och därmed oljetransporterna är substitution. Det betyder kärnkraft. Men liksom amerikanerna vägrar att betala några få pence extra för bensinen, vill de undvika den mikroskopiska risken att dödas i en kärnkraftsolycka som den vid Three Mile Island.

Tio år efter Three Mile Island

Historien har sina poänger. Den senaste är att Valdez-utsläppet som är det värsta utsläppet i USA:s historia, inträffade näs-

tan på dagen 10 år efter Three Mile Island, en kärnkraftsolycka som inte dödade någon. Den efterföljande paniken blev däremot i sak dödsstöten för den amerikanska kärnenergin.

Och eftersom amerikanerna inte vill överge sin belysning och sin luftkonditionering har nedgången för kärnkraften nödvändiggjort att kol och olja nyttjas desto mera. Atomenergi kan givetvis inte direkt ersätta t ex bensin. Men varje kilowatt kärnenergi som bortfaller måste framställas på annat sätt, mest sannolikt genom att man bränner fossila bränslen.

Motståndet mot kärnkraft närs av rädsla för att ta risker. Men tanken att undvika risker genom att istället använda kol och olja är uttryck för medveten när-synthet. De ekologiska farorna med kol och olja är enorma. De är däremot inte lätta att direkt uppfatta. De berör avlägsna ting: atmosfären, Alaska, kommande "växthus"-generationer. Bara inte oss.

Ett land som bara för att undvika fruktan stoppar en säker, modern 5-miljarders anläggning i Shoreham, Long Island, innan den frambragt en enda kilowatt användbar energi har ingen rätt att klaga när en tanker förstör Alaskas kust under transport av flytande bränsle.

Klagomålen höjs nu för fisken, fågellivet och framtidsutsikterna i Prince William-sundet. Anklagandet och käbblat har börjat. Detta missar poängen. Valdez-olyckan är helt enkelt Amerikas försök att exportera risker. Det enda skälet till att amerikanerna nu är så upprörda är, att man denna gång inte exporterade dem tillräckligt långt.

(Copyright Washington Post Writers Group.)